

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2CdoR/12/2024
Identifikačné číslo spisu:	7221211028
Dátum vydania rozhodnutia:	18.12.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:7221211028.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a JUDr. Viery Nevedelovej, vo veci starostlivosti o maloleté dieťa R. N., nar. S., trvale bytom u matky, v konaní zastúpenej kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, Staničné nám. 9, Košice, dieťa rodičov matky E. N., rod. V., nar. S., trvale bytom G. a otca A. N., nar. S., trvale bytom H., za účasti Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, so sídlom Štúrova 2, Bratislava, na návrh otca o úpravu rodičovských práv a povinností, vedenej na Mestskom súde Košice pod sp. zn. K2-14P/149/2021, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 16. apríla 2024 sp. zn. 15CoP/25/2024, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Mestský súd Košice (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 19. septembra 2023 č. k. K2-14P/149/2021-567 rozhodol tak, že „Návrh otca zamietá, návrh otca na prerušenie konania zamietá.“

1.1. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie s poukazom najmä na dlhodobú absenciu stretnutí otca s maloletou, preukázanú už samotným vypočutím maloletej pred kolíznym opatrovníkom aj tvrdeniami otca a nedostatkom reálneho záujmu otca o kontakt s dieťaťom, dospel k záveru, že aktuálne v najlepšom záujme mal. R. nie je upraviť styk s otcom v súlade s jeho návrhom na začatie konania, lebo takýto zásadný zásah do doterajšieho života maloletej by mohol mať vážny vplyv na jej psychické prežívanie aj aktuálny spôsob života, čo podľa názoru súdu nesleduje záujem dieťaťa v zmysle zákonných ustanovení. Uviedol, že mal. R. v dôsledku vzniknutej rodinnej situácie odmieta stretnutia so svojím otcom, opakovane vyjadruje nevôľu sa s ním stretnúť, poukazujúc aj na jeho nezáujem o ňu, pričom ide o dieťa, ktorého názor je v zmysle zákona s prihliadnutím na jej vek a rozumovú vyspelosť súd povinný pri rozhodovaní zohľadniť a rešpektovať. Vzhľadom na uvedené, ako aj na odporúčanie kolízneho opatrovníka a prokurátora v tomto konaní, súd návrh otca posúdil v časti úpravy styku s mal.

R. za nedôvodný, a preto ho zamietol. S prihliadnutím na doterajšie správanie sa otca a jeho prístup k doposiaľ realizovaným výchovným opatreniam, ako aj nedostatku prejaveneho reálneho záujmu o dieťa a o nápravu narušených vzťahov s ním, ktorých si je otec nepochybne vedomý, dospel súd k záveru, že aj v časti, pokiaľ išlo o nariadenie výchovného opatrenia, je návrh otca na začatie konania nedôvodný, a preto ho zamietol. Práve doterajšie správanie otca a jeho nedostatočná spolupráca so zúčastnenými odbornými subjektmi, nedáva podľa názoru súdu záruku, že by výchovné opatrenie nariadené súdom bolo úspešné a splnilo očakávané ciele. Aj vo vzťahu k ostatným častiam (oznámenie adresy a iné informačné povinnosti matky, preberanie výživného a ďalšie skutočnosti) návrh otca na začatie konania súd vyhodnotil ako nedôvodný.

1.2. Na základe zisteného skutkového stavu a zákonných ustanovení dospel súd k záveru, že na vyhovie návrhu otca na prerušenie konania nie sú splnené zákonné podmienky stanovené v ustanovení § 162 a § 164 CSP. Skutočnosti, na ktoré otec v odôvodnení svojho podania poukazuje, nie je možné podľa názoru súdu kvalifikovať ako otázky, ktoré súd nie je oprávnený v tomto konaní riešiť, ani ako otázky, ktoré môžu mať význam pre rozhodnutie súdu vo veci samej. Súd pritom zdôraznil, že v priebehu konania otca opakovane, riadne, v súlade so zákonom a s náležitým odôvodnením poučil o tom, že aktuálne neexistuje právny rámec, na základe ktorého by bol súd oprávnený o návrhu otca rozhodnúť a prideliť mu právne zastúpenie z radov advokátov.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie otca rozsudkom zo 16. apríla 2024 sp. zn. 15CoP/25/2024 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. O trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na ich náhradu.

2.1. Odvolací súd sa stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie, lebo jeho argumentácia bola vecne správna, objektívna a presvedčivá. Mal za to, že všetky dôvody, ktoré odvolateľ uvádza v odvolaní, vyriešil už súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku, pričom rozhodnutia prvoinštančného a odvolacieho súdu nie je možné posudzovať izolovane, pretože tvoria jeden celok. Odvolací súd prebral súdom prvej inštancie zistený skutočný stav veci a nenašiel dôvod, pre ktorý by sa mal od týchto záverov odchýliť. Napadnutý rozsudok považoval odvolací súd za vecne správny a na zdôraznenie jeho správnosti pridal ďalšie argumenty. Súd prvej inštancie sa dôsledne na základe dostatočne zisteného skutkového stavu a na základe preukázaných dôkazov vysporiadal so všetkými podanými návrhmi zo strany otca maloletého dieťaťa a k týmto návrhom zaujal na základe dostatočne zisteného skutkového stavu aj správne právne posúdenie veci. Vychádzal jednoznačne z tvrdení maloletého dieťaťa, ktoré bolo niekoľkokrát vypočuté za účasti kolízneho opatrovníka, ako aj zo strany sudkyne a na základe vyjadrení maloletého dieťaťa, kolízneho opatrovníka, ako aj matky, otca maloletého dieťaťa a napokon aj na základe vyjadrení prokurátora Okresnej prokuratúry Košice II a následne vyjadrenia prokurátora Krajskej prokuratúry Košice, dospel odvolací súd jednoznačne k záveru, že súd prvej inštancie rozhodol vo veci správne a v súlade so zákonom. Viaceré tvrdenia otca z odvolania neboli preukázané, pričom otec vôbec neodpovedal na otázky, týkajúce sa jeho záujmu o maloletú. Poukázal na spôsob komunikácie otca voči matke maloletej R., ale aj samotným pracovníkom úradu práce, sociálnych vecí, ako aj Centra právnej pomoci, a tiež aj súdov. Čo sa týka nariadenia neodkladným opatrením rozsahu stretávania sa v určitej dobe po tak dlhom období od roku 2015, resp. 2019, kedy sa jeho styk s maloletou R. úplne prerušil, je aj podľa odvolacieho súdu v danej situácii nesprávne a nedôvodné, pretože samotný styk a samotné jeho komunikovanie s dcérou musí byť pomalé s poukazom práve na obdobie dlhej rozluky, kedy vlastne aj maloletá R. si na neho nepamätá, a to len z dôvodu, že on sám prerušil jeho snaženie sa ústretovú komunikáciu a nadviazanie rodičovsko-detského kontaktu. Je len v jeho moci a v jeho rukách, akým spôsobom ďalej bude konať, resp. akým spôsobom sa bude viesť jeho komunikácia s maloletou. K tomuto netreba zo strany súdu, resp. Centra právnej pomoci určiť mu právneho zástupcu, aby ho v konaní o starostlivosti o maloletú R. zastupoval, tu je dôležitý on ako otec a maloletá R. ako jeho dcéra. Pokiaľ ide o odmietanie styku zo strany maloletej, odvolací súd prízvukoval, že snaženie sa otca je treba namiesto papierového vyjadrenia zmeniť na konkrétne snaženie sa o rozhovor, o ústretovú komunikáciu s jeho maloletou dcérou R.. Na základe toho, že prakticky on sa bude snažiť o zrealizovanie tohto styku nenútenou formou, ale komunikáciou, ktorá sa bude pomaly rozvíjať na základe toho, či maloletá R. bude ochotná na túto komunikáciu a na vzájomný styk s otcom pristúpiť.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal otec maloletej (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie z dôvodov uvedených v § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozhodnutím súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Mal za to, že odvolací súd zasiahol do základných práv otca na rešpektovanie jeho súkromného života a práva na spravodlivé súdne konanie. Ani v jednom z rozsudkov sa nenachádzajú také mimoriadne dôvody, pre ktoré súdy odmietli upraviť jeho rodičovské práva. Oba rozsudky považoval za nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené.

4. K dovolaniu sa vyjadrila iba Generálna prokuratúra SR, ktorá nepovažovala napadnuté rozhodnutie za nepreskúmateľné a zároveň uviedla, že dovolacie dôvody podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP otec vôbec nevymedzil.

5. Matka ani kolízny opatrovník sa k dovolaniu nevyjadrili.

6. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 2 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku na účely tohto zákona sa pojmy žaloba, strana a spor vykladajú ako návrh na začatie konania, účastník konania (ďalej len „účastník“) a konanie podľa tohto zákona, ak z povahy veci nevyplýva inak.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu (účastník konania), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

8. Dovolací súd najskôr skúmal existenciu prvého z dovolateľom uplatnených dovolacích dôvodov, ktorým je tzv. vada zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

10. Z hľadiska obsahového (§ 124 ods. 1 CSP) dovolateľ v dovolaní namietal nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu a jeho nedostatočné odôvodnenie.

11. K námietkam otca týkajúcim sa nedostatkov odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo

strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový (skutočný) stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, nie sú svojvoľné, neudržateľné ani prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať aj v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom rámci, ktorý predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). Inak povedané, judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument účastníka konania, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

12. Vo svetle uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu napadnutý dovolaním otca spĺňa kritériá pre odôvodnenie rozhodnutia v zmysle § 220 ods. 2 CSP, preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľný, neodôvodnený, či zjavne arbitráry (svojvoľný). Odvolací súd súhlasil s rozhodnutím súdu prvej inštancie o návrhoch otca, ktoré boli predmetom konania. Súd prvej inštancie ich posúdil v rozsahu a z dôvodov uvedených v Zákone o rodine, ako aj v zmysle príslušných ustanovení CSP a CMP. Z odôvodnení rozhodnutí obidvoch súdov nižších inštancií, chápaných v ich organickej jednote ako celok (I. ÚS 259/2018) je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnemu posúdeniu. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd prijaté rozhodnutie náležite vysvetlil. Odôvodnenie jeho rozsudku zodpovedá aj základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia, vyplýva z neho vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Odvolací súd sa stručným, ale dostatočným spôsobom vysporiadal s relevantnými odvolacími námietkami oboch rodičov dieťaťa. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné. Závery, ku ktorým odvolací súd dospel sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Dovolací súd pripomína, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Dovolateľ v dovolaní neuvádza relevantné skutočnosti, ktoré by neboli zistené a vyhodnotené v základnom konaní. Samotná (obsahová) nespokojnosť dovolateľa s dôvodmi napadnutého rozhodnutia nepostačuje, pričom nedoplnil okrem údajnej nedostatočnosti vo vzťahu k vecnej problematike, ktorej sa týkajú, iné okolnosti, ktorými sa podľa neho mal odvolací súd zaoberať.

13. Dovolací súd dáva do pozornosti, že odvolací súd konkrétne v bodoch 20. až 27. odôvodnenia svojho rozsudku podrobne argumentoval o dôvodoch prečo, rovnako ako súd prvej inštancie dospel k záveru, že na vyhovieenie jeho návrhom momentálne nie je príhodná situácia v rodine a nebolo by to v záujme maloletej R.. Oba súdy sa dôsledne vysporiadali s ustanoveniami Zákona o rodine, keď prihliadli na rozsiahle dokazovanie, pričom odvolací súd vzal do úvahy zistenia súdu prvej inštancie, že vzhľadom k doterajšiemu správaniu otca, ktorý dlhodobo o maloletú nejavil záujem, je namieste opatrnosť pri náprave vzťahu otca k maloletej.

13.1. Krajský súd sa dostatočne vypořiadal i s námietkami, ktoré smerovali k spochybneniu záverov okresného súdu. Dovolací súd nezistil vady dokazovania, prípadne pochybenia pri hodnotení dôkazov, ustálení skutkového stavu, ktoré by mali za následok vadu podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

13.2. V označených bodoch napadnutého rozsudku odvolací súd dôvody zhrnul do zrozumiteľného stanoviska o nedôvodnosti návrhov otca.

14. Právny zástupca dovolateľa prípustnosť podaného dovolania formálne a bez ďalšej konkretizácie vyvodzoval aj z ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

14.1. Dovolací súd vo vzťahu k označeným dovolacím dôvodom zdôrazňuje, že ustanovenie § 432 ods. 2 CSP uvádza spôsob, ako má dovolateľ dovolací dôvod podľa tohto ustanovenia vymedziť. Uvedené ustanovenie je nutné vykladať v súvislosti s § 421 ods. 1 CSP zakladajúcim prípustnosť dovolania v prípade nesprávneho právneho posúdenia veci, čo znamená, že dovolateľ je povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň a) pri ktorej riešení sa odvolací súd buď odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, alebo b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14.2. V preskúmvanej veci podľa názoru dovolacieho súdu dovolateľ nevymedzil uplatnený dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP v spojení s § 421 ods. 1 tohto právneho predpisu. Dovolací súd napriek značnej snahe autenticky porozumieť textu dovolania ako celku (viď nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 15/2021 z 25. mája 2021 alebo jeho nález sp. zn. I. ÚS 336/2019 z 9. júna 2020) zistil, že dovolateľ nenastolil, nevymedzil, neformuloval, nepomenoval právnu otázku zásadného významu a ani neuviedol rozhodovaciu prax zodpovedajúcu zneniu ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP. Preto dovolací súd nemohol svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach, ktorú otázku a ktoré rozhodnutia eventuálne mal dovolateľ na mysli. Za týchto okolností dovolací súd nemohol pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný, či odvolací súd. Dovolací súd je v súlade s dispozičnou zásadou viazaný uplatnenými dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP), vrátane ich obsahového i rozsahového vymedzenia a z iných, než dovolateľom uplatnených dôvodov napadnuté rozhodnutie preskúmať nemôže. Preto ak dovolanie nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 432 CSP, tak ako sa to stalo aj v prejednávanej veci, tento nedostatok má za následok odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. f) CSP.

15. Dovolací súd konštatuje, že dovolanie v časti namietajúcej nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP nie je prípustné a v časti namietajúcej vadu zmatečnosti podľa § 420 písm. f) CSP je síce prípustné, ale nie je dôvodné. Vzhľadom na uvedené dovolanie ako celok zamietol (§ 448 CSP).

16. Dovolací súd žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania (§ 52 CMP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.